

УДК 631.164:330.322(477)

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V57(2026)-06

Гутман Є. М., аспірант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна

ORCID: 0009-0001-1654-3128

e-mail: goodboy408@gmail.com

Методичні підходи до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва¹

Анотація. У статті досліджено існуючі методичні підходи до оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення підприємств, зокрема аграрного сектору. З'ясовано, що методичних підходів до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення як такого наразі не існує. Запропоновано авторський підхід до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва, що ґрунтується на комплексному аналізі показників, які відображають концепцію сталого розвитку та характеризують стійкість аграрного підприємства. Як критерії оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення запропоновано використовувати показники за трьома складовими: економічною, соціальною та екологічною. Обґрунтовано доцільність поєднання кількісних фінансових та соціально-економічних методів із якісними, зокрема SWOT-аналізом, інституційним аналізом, ризик-аналізом тощо. Розроблені методичні підходи до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва можуть слугувати дієвим інструментом для розроблення ефективної інвестиційної політики держави та аграрних підприємств, сприятимуть підвищенню обґрунтованості управлінських рішень і забезпеченню сталого розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій.

Ключові слова: сталий розвиток; інтегральний індекс; інвестиції; кількісні методи; якісні методи; сільське господарство; аграрне підприємництво.

Gutman Yevhen, Postgraduate Student, National Scientific Center «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine

Methodological Approaches to Assessing the Effectiveness of the Investment Support Mechanism for Agricultural Entrepreneurship

Abstract. Introduction. This research topic is relevant because it addresses the need to enhance the competitiveness of agricultural enterprises in the face of economic instability, military challenges, and the need to restore and modernize production. An effective evaluation of the investment support mechanism enables one to assess the results of investment resource utilization, provide a sound basis for management decisions, and contribute to the sustainable development of the agrarian sector.

Purpose. This article aims to develop methodological approaches to evaluate the effectiveness of the investment support mechanism for entrepreneurial activity in the agrarian sector.

Results. Analysis reveals that existing methodological approaches to evaluating the efficacy of investment support in enterprises, including those in the agricultural sector, predominantly rely on fragmented indicators. These measures are usually geared toward appraising individual projects or conventional corporate performance metrics. Consequently, there is a distinct absence of methodological frameworks dedicated to evaluating the investment support mechanism itself. This paper introduces a novel, proprietary framework for evaluating investment support mechanisms in agribusiness. This framework is based on a comprehensive evaluation of indicators that align with the sustainable development paradigm and corporate resilience. The proposed evaluation criteria span three interconnected dimensions: economic, social, and environmental. Furthermore, the study supports the integration of quantitative financial and socioeconomic methods with qualitative analytical tools, such as SWOT, institutional, and risk analyses. This integrated approach ensures objective evaluation of investment dynamics and identifies strategic pathways for systemic optimization.

Conclusions. The developed methodological framework serves as a robust instrument for formulating evidence-based investment policies at both macroeconomic (state) and microeconomic (enterprise) levels. Ultimately, adopting this approach enhances managerial decision-making validity and reinforces the long-term sustainable development of the agrarian sector.

Keywords: sustainable development; integrated index; investment; quantitative methods; qualitative methods; agriculture; agribusiness.

JEL Classification: E22; Q10; G24.

¹ Стаття надійшла до редакції: 23.06.2026
Received: 23 June 2026

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки, експортного потенціалу та економічної стійкості України. В умовах воєнних викликів і необхідності повоєнного відновлення економіки особливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності аграрних підприємств, яка є ключовою передумовою модернізації виробництва, впровадження інноваційних технологій, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Сучасний стан аграрного підприємництва характеризується значними потребами у фінансових ресурсах для відновлення виробничих потужностей, логістичної інфраструктури, технічного переоснащення та адаптації до нових умов господарювання. Водночас обмеженість власних фінансових ресурсів, високий рівень інвестиційних ризиків, нестабільність зовнішнього середовища та необхідність відповідності європейським стандартам господарювання зумовлюють потребу в удосконаленні механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва.

За таких умов особливої актуальності набуває оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва, оскільки саме від його результативності залежить здатність суб'єктів господарювання залучати інвестиційні ресурси, забезпечувати їх раціональне використання та досягати стратегічних цілей розвитку. Комплексна оцінка ефективності такого механізму дає змогу виявити наявні проблеми та резерви підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору, що є важливою передумовою його конкурентоспроможності, фінансової стійкості та інтеграції до європейського економічного простору. Таким чином, необхідність удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва становить важливу наукову й практичну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва є одним із ключових напрямів сучасних економічних досліджень, оскільки саме інвестиції виступають основою техніко-технологічної модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств та забезпечення їх сталого розвитку. У науковій літературі питання оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення досліджуються через призму фінансово-економічної результативності інвестиційної діяльності, інвестиційної привабливості підприємств, ефективності використання ресурсів та управління інвестиційними ризиками. Так, теоретичні основи оцінювання ефективності інвестицій закладені у працях вітчизняних та зарубіжних учених, які

обґрунтували необхідність застосування системи кількісних і якісних показників для визначення результативності інвестиційної діяльності. Особливого поширення набули підходи, засновані на використанні показників чистої теперішньої вартості, внутрішньої норми прибутковості, індексу прибутковості тощо. Такі індикатори дають змогу оцінити економічну доцільність інвестиційних проєктів і залишаються базовими інструментами аналізу інвестиційної ефективності [1; 2].

Значний внесок у розвиток методичних підходів до оцінювання ефективності інвестицій в аграрному секторі зробили дослідники, які акцентують увагу на специфіці сільськогосподарського виробництва. Зокрема, Коваленко М. [3], Свиноус І., Свиноус Н. [4] запропонували використовувати комплексні та інтегральні показники, що враховують ефективність використання землі, основних засобів, трудових ресурсів та інвестиційного капіталу. На їхню думку, такий підхід забезпечує більш об'єктивне оцінювання результативності інвестиційного забезпечення аграрних підприємств порівняно з використанням окремих фінансових показників.

У сучасних дослідженнях суттєва увага приділяється фінансовому забезпеченню інвестиційної діяльності аграрних підприємств. У своїх працях Негода Ю. й Конюхов Д. розглядають механізм інвестиційного забезпечення як систему взаємопов'язаних елементів, до якої входять власні, залучені та позикові джерела фінансування, державна підтримка, грантові програми та інші фінансові інструменти [5; 6]. Відзначається, що ефективність функціонування такого механізму визначається не лише обсягом залучених ресурсів, а й результатами їх використання та здатністю забезпечувати довгостроковий розвиток підприємства [7].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із розробленням методичних засад оцінювання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору. У працях науковців пропонується використовувати інтегральні індекси, рейтингові методики та систему індикаторів, які дають змогу комплексно оцінювати рівень інвестиційного забезпечення, інвестиційну привабливість та інвестиційний потенціал підприємств [8]. При цьому пропонується враховувати економічні, інституційні, соціальні, технологічні та інфраструктурні чинники, що впливають на інвестиційну активність суб'єктів господарювання [9].

Важливе місце в наукових дослідженнях займають питання ризиків інвестиційної діяльності в аграрній сфері. Дослідники наголошують, що специфічні особливості сільського господарства, а саме залежність від природно-кліматичних умов, сезонність виробництва, цінова волатильність аграрних ринків та високий рівень невизначеності, потребують включення показників ризику до системи

оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення [1]. Тому поряд із традиційними фінансовими показниками доцільно використовувати критерії ризикованості інвестицій, стабільності грошових потоків та адаптивності підприємства до змін зовнішнього середовища [1; 2].

Сучасний етап розвитку наукових досліджень характеризується переходом від оцінювання окремих інвестиційних проєктів до аналізу ефективності механізму інвестиційного забезпечення як складової системи управління підприємством. У цьому контексті Мамчур В. та Германюк Н. [10] акцентують увагу на необхідності поєднання ресурсного, системного, процесного та інституціонального підходів до оцінювання, що дає змогу врахувати вплив зовнішнього середовища, державної політики, інституційної підтримки та рівня розвитку підприємництва в аграрному секторі.

Разом із тим аналіз наукової літератури свідчить, що питання оцінювання саме механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва залишається недостатньо розробленим. Більшість наукових праць зосереджена на оцінці ефективності інвестиційних проєктів або інвестиційної діяльності підприємств загалом, тоді як комплексне оцінювання результативності функціонування механізму інвестиційного забезпечення, який поєднує джерела фінансування, інструменти залучення капіталу, інституційні умови та результати діяльності аграрного підприємництва, потребує подальшого наукового обґрунтування. Це зумовлює необхідність удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності такого механізму з урахуванням сучасних викликів розвитку аграрного сектору України, процесів євроінтеграції та повоєнного відновлення економіки.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розроблення методичних підходів до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва.

Реалізація цієї мети передбачає узагальнення наукових підходів до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення підприємств, визначення особливостей їх застосування в аграрному секторі, а також формування системи показників та критеріїв оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва.

Методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення досліджуваних явищ і процесів та діалектичний метод пізнання, які дали змогу комплексно розглянути процеси, пов'язані з оцінюванням ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва. При узагальненні теоретичних і методичних аспектів дослідження використано прийоми абстрактно-логічного методу, аналіз і синтез, індукцію і дедукцію,

аналогію й порівняння. Низка прийомів абстрактно-логічного інструментарію дала змогу сформулювати проміжні й прикінцеві висновки та пропозиції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В попередніх дослідженнях нами було запропоновано трактувати механізм інвестиційного забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору як сукупність принципів, цілей, організаційних та нормативно-правових впливів і стимулів, економічних методів, засобів та інструментів, які використовують державні та недержавні інститути аграрного ринку, суб'єкти господарювання в процесі своєї діяльності та взаємодії для забезпечення досягнення визначених економічних, соціальних та екологічних цілей стійкого й сталого розвитку шляхом формування, розподілу та використання інвестиційних ресурсів [14].

Тобто механізм інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва створюється з певною метою, а саме сприяти досягненню визначених економічних, соціальних та екологічних цілей стійкого й сталого розвитку аграрних підприємств. Відтак, мають бути сформовані й методичні підходи до оцінювання ефективності такого механізму. Ці методичні підходи мають включати алгоритм оцінювання, індикатори ефективності та їх характеристики.

Зазвичай, коли йдеться про оцінювання ефективності, то її розрахунок здійснюється шляхом зіставлення економічного результату або вигід від здійснення господарської діяльності до витрат на досягнення такого результату аграрними підприємствами [15].

Однак оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств є поняттям значно ширшим. Тому доцільно визначити основні характеристики реалізації ефективного механізму інвестиційного забезпечення. Перш за все, мають бути чітко визначені пріоритетні напрями розвитку аграрного підприємництва, розроблені шляхи їх реалізації через конкретизовані програми чи плани розвитку. Ці програми й плани мають передбачати обов'язковий і систематичний моніторинг інвестиційних ризиків. Його необхідно проводити задля своєчасного їх виявлення, попередження, нівелювання чи мінімізації негативного впливу на реалізацію інвестиційного процесу.

Окрім того, кожне аграрне підприємство має власні можливості й свої переваги щодо джерел інвестиційних ресурсів. Тобто завжди існує багатоальтернативність (власні кошти, позичкові, залучені) джерел фінансування інвестиційних потреб. Тому при оцінюванні ефективності механізму інвестиційного забезпечення потрібно враховувати їх вартість, детально аналізувати витрати на залучення інвестицій, ризики з метою вибору найбільш оптимального варіанту.

Окрім суто економічного ефекту, механізм інвестиційного забезпечення має приносити й соціальний ефект і сприяти збереженню навколишнього середовища [15]. Соціо-еколого-економічний ефект є невід'ємною складовою комплексної ефективності цього механізму і має реалізуватися на основі дотримання стандартів охорони праці, застосування сучасних практик управління природними ресурсами, збереження й підвищення родючості ґрунтів, виробництва органічної сільськогосподарської продукції, використання біотехнологій тощо.

Оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрних підприємств дає змогу зрозуміти, наскільки доцільно й результативно підприємство залучає та використовує інвестиційні ресурси, а також наскільки ефективно функціонує вся система інвестиційного забезпечення підприємств аграрного сектору економіки країни на всіх її рівнях: макро-, мезо- та мікрорівні.

Як зазначалося раніше, у науковій економічній літературі наводяться різні методи та методичні підходи, які використовуються для такого оцінювання. Найбільш поширеним є фінансово-економічний підхід, який базується на аналізі фінансових показників підприємства до і після залучення інвестицій. У межах цього підходу оцінювання ефективності передбачає розрахунок низки показників. Найбільш поширеними з них є чиста теперішня вартість (Net Present Value (NPV)), внутрішня норма прибутковості (Internal Rate of Return (IRR)), дисконтований період окупності (Discounted Payback Period (DPB)), індекс рентабельності (Profitability Index (PI)), коефіцієнт вигоди-витрати (Benefit-Cost Ratio (BCR)).

Однак, коли йдеться про оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрних підприємств, цей підхід є недостатньо інформативним, адже він характеризує ефективність окремих інвестиційних проєктів, а не вплив загального механізму інвестиційного забезпечення на стійкість, сталість та конкурентоспроможність аграрного підприємства. Водночас показник BCR можна і доцільно адаптувати та використовувати під час оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення підприємств аграрного сектору економіки країни. Цей показник економічної (або соціально-економічної) оцінки може розраховуватися як мультикритеріальний аналіз, що враховує грошові й негрошові характеристики, ваги кожної характеристики та, таким чином, відображає їх відносну важливість [16].

Ще одним підходом до оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення є ресурсно-функціональний підхід. Він передбачає оцінювання ефективності використання залучених інвестиційних

ресурсів, таких як земля, праця, капітал, матеріально-технічні ресурси, через результати функціонування підприємства. При цьому рекомендується розраховувати такі показники: рентабельність інвестицій (Return on Investments (ROI)), рентабельність активів (Return on Assets (ROA)), рентабельність власного капіталу (Return on Equity (ROE)), рентабельність оборотних активів (Return on Current Assets (RCA)), рентабельність діяльності, продуктивність праці у сільському господарстві на 1 грн інвестованих коштів, рівень інноваційності інвестицій.

Однак, якщо критично підійти до аналізу зазначених показників, то можна зробити висновок, що ресурсно-функціональний підхід добре підходить для системного аналізу ефективності функціонування аграрного підприємства через показники прибутковості й продуктивності, однак не дає змоги повною мірою оцінити ефективність реалізації механізму інвестиційного забезпечення. Цей аналіз часто доповнюється оцінюванням інвестиційної привабливості підприємства, що проводиться в інтересах потенційного інвестора. При цьому додатково розраховуються показники ліквідності, фінансової стійкості підприємства, його кредитоспроможності та рівня диверсифікації виробництва.

Також варто проводити оцінювання державної підтримки, регуляторного середовища, доступності кредитів, дотацій, інвестиційних програм (наприклад, у межах політики ЄС чи державної підтримки сільського господарства) на основі інституційного аналізу.

З метою оцінювання ефективності інвестицій у межах державних або регіональних програм науковці пропонують використовувати бюджетно-програмний підхід, який передбачає визначення співвідношення результатів і витрат бюджету (державного, регіонального, місцевого); вимірювання соціально-економічного ефекту (наприклад, як ця інвестиція позначається на рівні зайнятості в громаді, доходах до місцевого бюджету, розвитку соціальної інфраструктури тощо). Під час визначення ефективності механізму інвестиційного забезпечення в межах цього підходу отримані фактичні показники порівнюються з цільовими показниками програми розвитку (державної, регіональної чи локальної). Оскільки цей підхід передбачає оцінювання на макро- та мезорівнях, його здійснюють органи влади та безпосередньо інвестори (донори).

На нашу думку, для оцінювання ефективності й результативності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємства доцільно поєднати зазначені методи й проводити оцінювання за допомогою інтегрального підходу, який ґрунтується на комбінації загальнодоступних статистичних даних, що характеризують ефективність роботи всіх

складових інвестиційного забезпечення, таких як якість інститутів, нормативно-правове забезпечення, інфраструктура, державна підтримка, макроекономічна стабільність, розвиненість фінансового ринку, рівень техніко-технологічного розвитку, кадрове забезпечення, інноваційний та інвестиційний потенціал підприємства тощо. Тобто ефективність механізму інвестиційного забезпечення варто оцінювати не лише за фінансовими критеріями, а й за функціональними, соціальними та інституційними параметрами.

Тож для оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва пропонуємо застосовувати методіку моделювання, яка ґрунтується на визначенні інтегрального комплексного показника, що включає кілька груп показників (фінансових, економічних, технологічних, екологічних та соціальних). Такий інтегральний показник забезпечить низку переваг у процесі оцінювання. Зокрема, він дасть змогу отримати один комплексний критерій, за яким може бути зроблений однозначний висновок. Окрім того, оскільки для розрахунку інтегрального показника використовуватиметься ціла низка показників та індикаторів, це сприятиме ґрунтовному й всебічному аналізу ефективності механізму інвестиційного забезпечення як з боку аграрних підприємств, так і на державному та регіональному рівнях.

Коли йдеться про сталий розвиток аграрного підприємства, важливою є гармонізація економічних, соціальних та екологічних складових. Це визначено і в Стратегії сталого розвитку України до 2030 року (проект 2017), розробленій відповідно до оновленої Стратегії сталого розвитку ЄС [17; 18]. Тому для проведення оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва та з метою подальшого порівняння з іншими видами економічної діяльності (у разі такої потреби) пропонуємо використовувати групи оціночних показників, а саме: економічну, соціальну й екологічну.

Економічні показники покликані оцінити ефективність механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрного підприємства насамперед через зміни в динаміці обсягів виробництва й реалізації продукції, валової доданої вартості, показників прибутковості й продуктивності, інноваційності інвестицій тощо. Основними чинниками, що забезпечують стійкий розвиток аграрних підприємств, є виконання плану та поповнення у разі потреби

власного оборотного капіталу за рахунок чистого прибутку, а також швидкість обертання наявних засобів. Тобто при визначенні стійкості розвитку підприємства важливого значення, окрім показників рентабельності, набувають показники ліквідності, які відображають здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість, а отже, й стійкість. Це показники, які характеризують незалежність підприємств галузі від зовнішніх джерел фінансування; спроможність розраховуватися за своїми боргами; ефективність управлінських рішень; ступінь ризику; можливість стабільного розвитку галузі в майбутньому.

Такі показники, по-перше, продемонструють, наскільки активно аграрні підприємства залучають інвестиції та як ці інвестиції позначаються на основних результатах роботи підприємства. Окрім того, опосередковано ці показники можуть відображати вплив процесів, що відбуваються в сільському господарстві, державної економічної та інвестиційної політики, а також інших галузей і ринків на розвиток аграрних підприємств.

Показники групи соціальної складової оцінюють ефективність механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва насамперед через зміну рівня зайнятості та заробітної плати працівників у сільському господарстві, обсяги надходжень податкових платежів і зборів від виробників аграрної продукції до загального фонду місцевого бюджету, розвиток соціальної інфраструктури тощо.

Сталий розвиток аграрних підприємств передбачає спрямування інвестиційних ресурсів на формування агроєкосистеми, здатної повною мірою використовувати внутрішні відновлювальні ресурси. Це передбачає інвестування у відтворення природно-ресурсного потенціалу; створення оптимальних моделей агроєкосистем, збереження біорізноманіття та раціональне використання природних ресурсів. Тому третьою, не менш важливою складовою оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва є екологічна складова.

Орієнтовний перелік показників оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва за вищезазначеними трьома складовими представлено в табл. 1.

Таблиця 1 Перелік показників для оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва

Найменування показників за групами:		
Економічні	Соціальні	Екологічні
Виробництво валової аграрної продукції (продукції рослинництва та тваринництва) у розрахунку на 1 грн інвестицій, %	Рівень зайнятості у сільському господарстві, %	Обсяги викидів забруднюючих речовин у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, кг
Валова додана вартість аграрного виробництва в розрахунку на 1 грн інвестицій, %	Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника в сільському господарстві, грн	Викиди діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення на 1 га сільськогосподарських угідь, кг
Обсяг реалізованої аграрної продукції у розрахунку на 1 грн інвестицій, %	Індекс динаміки реальної заробітної плати в сільському господарстві, %	Частка еродованих земель у загальній площі сільськогосподарських угідь, %
Коефіцієнт вигоди-витрати	Збільшення частки надходжень податкових платежів та зборів від виробників аграрної продукції в загальному фонді місцевого бюджету, %	Частка площі сільськогосподарських угідь, удобреної мінеральними добривами, %
Рентабельність діяльності, %	Динаміка чисельності сільського населення, %	Частка площі сільськогосподарських угідь, удобреної органічними добривами, %
Рентабельність активів, %	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водопостачанням, у загальній кількості сільських домогосподарств, %	Частка сільськогосподарських угідь, зайнятих під органічним виробництвом, %
Рентабельність власного капіталу, %	Забезпеченість житлового фонду сільської місцевості центральним опаленням, %	Витрати на фінансування землеохоронних заходів, грн/га
Рентабельність оборотних активів, %	Показник забезпеченості помешкань в сільській місцевості природним газом, %	та інші
Продуктивність праці на 1 грн інвестованих коштів, грн	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водовідведенням, у загальній кількості сільських домогосподарств, %	
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	Частка сільських домогосподарств, які мають доступ до послуг Інтернету, у загальній кількості домогосподарств, %	

Продовження табл. 1

Економічні	Соціальні	Екологічні
Коефіцієнт поточної ліквідності	та інші	
Показник заборгованості (фінансового ризику)		
Власний оборотний капітал, млн грн		
Видатки на підтримку виробничої діяльності агровиробників (субсидії, відшкодування % за банківськими кредитами, компенсація витрат) в середньому на 1 підприємство, млн грн		
Збільшення (зменшення) частки видатків на підтримку виробничої діяльності агровиробників у загальному обсязі видатків бюджету, %		
Приріст кількості інноваційно активних аграрних підприємств у розрахунку на 1 грн інвестицій, %		
Наявність інфраструктури для розвитку аграрної економіки (зернохосвища, елеватори, логістичні центри, оптові й роздрібні сільськогосподарські ринки, дороги, бази матеріально-технічного обслуговування тощо) з розрахунку на 1 аграрне підприємство, од.		
Видатки місцевих бюджетів на капітальні напрями поточних потреб, без урахування державних трансфертів на 1 га сільськогосподарських угідь, млн грн		

Джерело: Сформовано автором за результатами власного дослідження

Таким чином, субіндекси інтегрального індексу ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва можуть бути розраховані як середнє арифметичне показників їх складових (формули 1-3).

Для субіндексу економічної складової ($I_{\text{ЕКОНОМ}}$):

$$I_{\text{ЕКОНОМ}} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n EP_i = \frac{1}{n} (EP_1 + \dots + EP_n) \quad (1)$$

Субіндекс соціальної складової ($I_{\text{СОЦІАЛ}}$):

$$I_{\text{СОЦІАЛ}} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n SP_i = \frac{1}{n} (SP_1 + \dots + SP_n) \quad (2)$$

Субіндекс екологічної складової ($I_{\text{ЕКОЛОГ}}$):

$$I_{\text{ЕКОЛОГ}} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n EKPi = \frac{1}{n} (EKП_1 + \dots + EKП_n), \quad (3)$$

де $EP_1, EP_2, \dots, EP_n$ – індекси зміни показників, які входили до розрахунку $I_{\text{ЕКОНОМ}}$;

$SP_1, SP_2, \dots, SP_n$ – індекси зміни показників, які входили до розрахунку $I_{\text{СОЦІАЛ}}$;

$EKP_1, EKP_2, \dots, EKP_n$ – індекси зміни показників, які входили до розрахунку $I_{\text{ЕКОЛОГ}}$;

n – кількість показників, за якими проводився відповідний розрахунок.

На основі цих трьох часткових індексів можна розрахувати інтегральний індекс ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва ($I_{\text{ЕФМЕХІЗ}}$) за формулою 4:

$$I_{\text{ЕФМЕХІЗ}} = \frac{I_{\text{ЕКОНОМ}} + I_{\text{СОЦІАЛ}} + I_{\text{ЕКОЛОГ}}}{3}, \quad (4)$$

За інтегральним індексом ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва ($I_{\text{ЕФМЕХІЗ}}$), а також кожним із наведених субіндексів чи окремих показників можна оцінити вплив механізму інвестиційного забезпечення на розвиток аграрних підприємств, їхню стійкість та сталість. Також за цим інтегральним індексом можна визначити, наскільки ефективною є інвестиційна політика держави, органів місцевого самоврядування та безпосередньо самих агровиробників.

Оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору доцільно доповнювати SWOT-аналізом інвестиційного забезпечення. Цей аналіз

дозволить визначити сильні сторони механізму, а саме доступ до кредитів, грантів тощо; слабкі його сторони, зокрема нестабільне фінансування, кадрові проблеми; можливості, наприклад отримання державної підтримки; та загрози: інфляція, конкуренція тощо.

Такі методичні підходи до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення дають можливість оперативно визначати слабкі та сильні сторони механізму й на цій підставі розробляти заходи для його вдосконалення. Такий аналіз може бути більш розгалуженим, тобто враховувати додаткові показники, або, навпаки, звуженим залежно від наявної статистичної інформації. Розроблені методичні підходи можуть слугувати дієвим інструментом для формування ефективної інвестиційної політики держави та окремого аграрного підприємства щодо забезпечення його стійкого та сталого розвитку.

Висновки. В ході проведеного дослідження було розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва, що, на відміну від існуючих, заснований на теорії сталого розвитку та передбачає розрахунок інтегрального показника через узагальнення часткових індексів за економічною, соціальною та екологічною

складовими. Це, своєю чергою, дає можливість визначити індивідуальний вплив кожної складової, деструктивні чинники, які впливають на ефективність механізму інвестиційного забезпечення та господарську діяльність аграрних підприємств, нейтралізувати або мінімізувати негативні наслідки впливу важкопередбачуваних факторів тощо. При цьому вважаємо за доцільне використовувати не абсолютні показники, а індекси, тобто враховувати зміну конкретного показника в часі – до застосування інструментів механізму та після їх застосування.

Варто зазначити, що оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємства має бути комплексним, поєднуючи кількісні фінансові та соціально-економічні методи з якісними, зокрема SWOT-аналізом, інституційним та ризик-аналізом тощо. Це дасть змогу визначати ефективність використання вже залучених інвестицій, оцінити потенціал до подальшого фінансування, знизити ризики та підвищити привабливість аграрного підприємства для інвесторів.

Розроблені методичні підходи до оцінювання ефективності механізму інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва можуть слугувати дієвим інструментом для розроблення ефективної інвестиційної політики держави та окремого аграрного підприємства.

Література:

1. Малиш І. Методичні підходи до оцінки ризиків та ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. №6. С. 81-88. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.9>.
2. Котвицька Н. М. Методи оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційних проектів у агропродовольчій сфері. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2022. №4(67). С. 56-62. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/67-8>.
3. Коваленко М. В. Методичні підходи до оцінки ефективності використання інвестицій. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2013. Вип. 2(7). Том 2. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/22cadfe3-7501-4d12-afd4-abfa7c944ea4/content>.
4. Свиноус І., Свиноус Н. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності у процесах відтворення сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. №1(2). С. 164-173. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-17>.
5. Негода Ю., Конюхов Д. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2025. №79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-42>.
6. Негода Ю., Конюхов Д. Оцінка фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. №78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-1>.
7. Подик С. Принципи, функції та особливості функціонування фінансового механізму підприємств аграрного сектору. *Український економічний часопис*. 2024. №3. С. 84-87. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-3-14>.
8. Оліфер Д. О. Методичні підходи оцінювання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2025. №33. С. 203-208. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.33.2025.335916>.
9. Лакас В. Методичні підходи до оцінки інвестиційного забезпечення сталого розвитку регіонів України. *Економіка та суспільство*. 2024. №61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-149>.
10. Мамчур В., Германюк Н. Методичні положення індикативної оцінки регулювання та розвитку підприємництва в сільському господарстві. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-153>.
11. Хуан Б. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2025. №4(344). С. 579-585. DOI: 10.31891/2307-5740-2025-344-4-82.
12. Аранчій В., Макаренко П., Лесюк В. Оцінювання економічної ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія «Економіка, управління та фінанси»*. 2024. №2. DOI: 10.32782/pdau.eco.2024.2.1.
13. Кальченко М. М. Оцінювання ефективності реалізації економічного потенціалу аграрних підприємств галузі з урахуванням деструктивних чинників війни. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2025. №7(210). С. 69-81. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.07.06>.

14. Гутман Є. М. Теоретичні основи дослідження інвестиційного забезпечення підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №1. С. 138-144. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.1.138.
15. Маргасова В., Вдовенко Н. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору з урахуванням структурних змін для груп суспільних інтересів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. №4(32). С. 109-120. DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120.
16. Рекомендації щодо проведення аналізу вигід та витрат в інвестиційних проектах. Додаток до Посібника з питань державно-приватного партнерства. Київ: World Bank Group, UKaid, 2021. 159 с. URL: <https://me.gov.ua/download/60c86764-c77f-4c82-920f-b0cf48f51fec/file.pdf>.
17. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (Проект 2017). Київ : UNDP Україна, 2017. 112 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.
18. Соколова А. О. Європейський досвід обґрунтування програм сталого розвитку сільських територій / за ред. проф. В. І. Ткачука. Сталый розвиток економіки: світовий досвід та перспективи України : монографія. Житомир : Поліський національний університет, 2021. С. 166-176.

References:

1. Malysh, I. (2021). Methodological approaches to assess risks and efficiency of innovation and investment activity of enterprises. *Taurida Scientific Herald. Series: Economics*, (6), 81-88. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.9>.
2. Kotvytska, N. (2022). Methods of evaluating the effectiveness of investment-innovative projects in agricultural and food industry. *Scientific Works of the Interregional Academy of Personnel Management. Economic Sciences*, 4(67), 56-62. <https://doi.org/10.32689/2523-4536/67-8>.
3. Kovalenko, M. (2013). Methodical approaches to assessing the efficiency of investment use. *Scientific Works of Poltava State Agrarian Academy*, 2(2). <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/22cadfe3-7501-4d12-afd4-abfa7c944ea4/content>.
4. Svytnous, I., & Svytnous, N. (2020). Methodological approaches to evaluation of efficiency of investment activity in the processes of reproduction of agricultural enterprises. *The Economic Discourse*, 2, 164-173. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-17>.
5. Nehoda, Y., & Koniukhov, D. (2025). Financial support for investment activity of agricultural enterprises: Theoretical aspect. *Economy and Society*, 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-42>.
6. Nehoda, Y., & Koniukhov, D. (2025). Assessment of financial provision for investment activities of agricultural enterprises. *Economy and Society*, 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-1>.
7. Podyk, S. (2024). Principles, functions and elements of the financial mechanism of agricultural enterprises. *Ukrainian Economic Journal*, 3, 84-87. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-3-14>.
8. Olifer, D. (2025). Methodological approaches to assessing investment support for the development of the agricultural sector. *Economic Bulletin of NTUU «KPI»*, 33, 203-208. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.33.2025.335916>.
9. Lakas, V. (2024). Methodical approaches to the assessment of investment provision of sustainable development of the regions of Ukraine. *Economy and Society*, 61. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-149>.
10. Mamchur, V., & Hermaniuk, N. (2023). Methodical provisions for indicative assessment of regulation and development of entrepreneurship in agriculture. *Economy and Society*, 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-153>.
11. Huang, B. (2025). Investment support for the innovative development of agricultural enterprises. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 4(344), 579-585. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-82>.
12. Aranchii, V., Makarenko, P., & Lesiuk, V. (2024). Assessment of economic efficiency and competitiveness of agrarian enterprises. *Bulletin of Poltava State Agrarian University. Economics, Management and Finance*, 2. <https://doi.org/10.32782/pdau.eco.2024.2.1>.
13. Kalchenko, M. (2025). Assessment of the efficiency of the realization of the economic potential of agricultural enterprises of the industry taking into account the destructive factors of war. *Energy Saving. Power Engineering. Energy Audit*, 7(210), 69-81. <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.07.06>.
14. Gutman, Y. (2025). Theoretical bases of research on investment providing for entrepreneurial activity in the agriculture. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 1, 138-144. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.1.138>.
15. Marhasova, V., & Vdovenko, N. (2022). Investment provision of competitive development of the agricultural sector taking into account structural changes and economic effects of activities for public interest groups. *Problems and Prospects of Economics and Management*, 4(32), 109-120. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-109-120](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120).
16. World Bank Group & UK aid. (2021). Recommendations for conducting cost-benefit analysis in investment projects: Appendix to the Guide on public-private partnership. <https://me.gov.ua/download/60c86764-c77f-4c82-920f-b0cf48f51fec/file.pdf>.
17. United Nations Development Programme (UNDP) Ukraine. (2017). Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030 (Draft). https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.
18. Sokolova, A. O. (2021). Yevropeyskyi dosvid obgruntuvannia prohram staloho rozvytku silskykh terytorii. In V. I. Tkachuk (Ed.), *Stalyi rozvytok ekonomiky: svitovyi dosvid ta perspektyvy Ukrainy*. Polissia National University.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License